

Myter om industrifisket i Östersjön

Mycket sägs om fisket och beståndens utveckling i Östersjön, men vad stämmer egentligen? Här försöker BalticWaters2030 bemöta vanliga påståenden i debatten.

”Vi behöver mer kunskap innan vi kan agera”

Trots att många av Östersjöns viktiga arter visar [dramatiskt sjunkande siffror](#) har politiken avvaktat med att agera. Bristen på politisk handling försvaras ofta med att kunskapsunderlagen är ofullständiga, något som sagts av såväl den [tidigare landsbygdsministern Jennie Nilsson](#) som den [nuvarande landsbygdsministern Anna-Caren Säterberg](#).

Tvärtemot vad som ofta hävdas har vi tillräckligt med kunskap för att genomföra konkreta åtgärder för Östersjöns fiskbestånd, såväl nationellt som i EU. Läs mer i vårt [PM om fiskeripolitiska åtgärder](#) för 2022.

”Den dåliga havsmiljön – inte fisket – orsakar problemen i Östersjön”

Nedgången för Östersjöns fiskarter har pågått i decennier. 2008 kom en [kunskapsöversikt](#) som fastställde att fisket var den enskilt viktigaste faktorn till beståndens nedgång. Sedan dess har industrifisket tagit nästan varannan lekmogen sill i [centrala Östersjön](#) varje år de senaste åren. I [västra Östersjön](#) har fiskets påverkan varit ännu högre.

Fiskets negativa påverkan på bestånden är alltså väl belagd. Överfisket har påverkat sillens och torskens nuvarande situation markant, och fisket är också det vi lättast kan reglera när vi nu måste göra det vi kan för att återställa ekosystemen.

”Det är sälen och skarven som äter upp fisken i Östersjön”

Att säl och skarv skulle vara grundproblemet till de krympande bestånden stämmer inte. 2017 beräknades [yrkesfisket dra upp tre gånger så mycket fisk som alla fåglar och sälar](#) gjorde tillsammans, och fiskets stora påverkan – snarare än säl och skarv – befastes också [i en studie från 2018](#).

När de stora industritrålarna fiskat mer och även kommit allt närmre kusten har arter som säl och skarv fått svårare att hitta mat. Fåglar och sälar har sökt sig in i skärgårdar och ökat predationstrycket på arterna där, som gädda, lax och abborre. Den ökade konkurrensen om fisken märker också kust- och fritidsfiskarna av.

BalticWaters2030 är inte motståndare till en ökad förvaltning av säl och skarv, men anser att det viktigaste är att hantera det största problemet först: industrifisket. En förändring av fiskeförvaltningen är nödvändig för att säkra Östersjöns ekosystem och biodiversitet.

”En utflyttad trålgräns slår mot kustfisket”

I [Östersjöcentrums sillpodd](#) säger Anton Paulrud, vd för branschorganisationen Swedish Pelagic Federation (SPF), att ”inga” båtar under 24 meter fiskar för konsumtionsfiske och att en utflyttad trålgräns för dessa båtar därför skulle stänga ner beredningsfabriker och utradera det

regionala fisket. Det stämmer inte med [SPF:s egen hemsida](#), och inte heller med Havs- och Vattenmyndighetens register. 188 båtar fiskade sill- och strömming 2021, varav 155 båtar var under 12 meter. Endast 14 båtar som fiskar sill och strömming i Östersjön är över 24 meter, vars fångst generellt blir till foder.*

Att en utflyttad trålgräns bara skulle slå mot svenska fiskare eller inte skulle gå att genomföra stämmer inte heller, vilket vi gick igenom i [Östersjöbrief 31](#).

”Fisket är en viktig näring”

Yrkesfiske är en näring av såväl ekonomisk, kulturell som social betydelse - [Jordbruksverket 2018](#)

Såväl ur ett statsfinansiellt som samhällsekonomiskt perspektiv är det storskaliga fisket i Östersjön olönsamt. Enligt [en rapport av nationalekonomen Stefan Fölster](#) beräknas det storskaliga fisket skapa nettokostnader på 626 miljoner kronor per år genom subventioner, administrativa kostnader och uteblivna skatteintäkter.

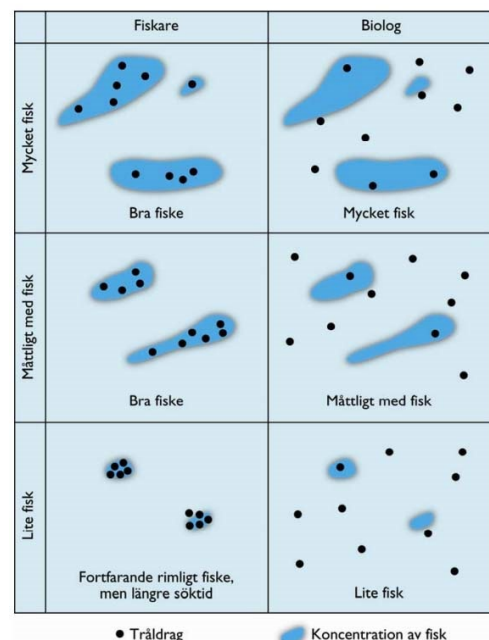
Bara genom att minska subventionerna beräknas samhället kunna vinna mellan 70 och 165 miljoner kronor om året. Då har Fölster inte satt något ekonomiskt värde på en bättre miljö, eller ökad turism och rekreation som skulle kunna följa av det.

Yrkesfisket har i dag negativa effekter på statskassa och ekosystem, samtidigt som det också riskerar att påverka den marina turismen negativt. Turismen är den viktigaste av alla marina näringar, och sysselsätter över 40 000 personer i Sverige. Jämförelsevis [uppskattar Havs- och Vattenmyndigheten](#) att yrkesfisket motsvarar ca 850 heltidstjänster i hela landet, varav mindre än hälften fiskar i Östersjön.

”Det finns gott om fisk i Östersjön”

När vetenskapen och miljöorganisationer nu varnar för krympande bestånd, kan fiskare ibland hävda motsatsen. Det kan bero på att fiskarna försvarar sina kvoter, eller på att de olika grupperna söker fisk på olika sätt. Yrkesfisket söker aktivt efter fisken, oftast med ekolod, för att sedan bedriva fiske där de största ansamlingarna av fisk finns. Forskarna söker av ett område oavsett om det finns fisk där eller inte. Resultatet blir att forskarna kan hitta relativt lite fisk sett till en totalareal, medan fiskare kan ha hittat en större ansamling i en mindre del av samma område (se bild, där de mörkblå områdena visar var fisken finns och prickarna visar var de olika grupperna fiskar. Källa bild: [Riksdagsförvaltningen. Efter Poul Degnbol FISK&HAV nr 43](#)).

Ett aktuellt exempel rör sillen/strömmingen i centrala Östersjön, där företrädare för fisket hävdar att de nu ser en positiv utveckling. Bilden delas inte alls av vetenskapen, som [inte ser en ökning](#) för det historiskt låga beståndet.

”Det är andra länder som fiskar ut Östersjön”

2022 beräknas [över 470 000 ton](#) av de kommersiella arterna fiskas upp ur Östersjön, vilket i vikt motsvarar över 46 stycken Eiffeltorn. Sverige och Finland är de länderna som fiskar mest av sill/strömning och lax.

Fördelning av [nästa års kommersiella kvoter](#) (sill, skarpsill, torsk (endast bifångst) och rödspätta):

Finland: 24,4 procent

Polen: 18,7 procent

Sverige: 18,3 procent

Lettland: 13,1 procent

Estland: 12 procent

Danmark: 6,9 procent

Tyskland: 3,7 procent

Litauen: 3 procent

”Man fiskar inte på sill under lekperioden”

Det industriella foderfisket har kritiserats för att fiska på sill som ansamlats för lek, eller som redan leker. Detta förnekas av Anton Paulrud i en [podd av Östersjöcentrum](#). Enligt Paulrud fiskas det inte i Östersjön under lekperioden, vilket skulle bekräftats av att SLU Aquas provtagningar inte heller hittat lekfisk i sina prover av fångsterna.

Data från Havs- och Vattenmyndigheten visar däremot att 20 procent av fångsten (snitt mellan 2018-2020) tas upp när fisken leker mellan april och juni och 44 procent fiskas mellan januari och mars, vilket är när fisken ansamlas för lek.* SLU Aqua bekräftar att de inte hittat lekfisk i sina prover, vilket är naturligt då proverna inte tas när fisken leker.

”Den totala biomassan i Östersjön är konstant”

I debatten om Östersjösillen kan detta påstående ibland användas för att lugna de som oroas över den [negativa utvecklingen för sill och strömning](#) i Östersjön. Det används också som ett argument av fisket för att öka fångstkvoter, bland annat har man hävdats att ökat fiske på skarpsill skulle [ge sillen mer utrymme att ”växa till sig”](#).

Det stämmer däremot inte. Den totala biomassan av skarpsill och sill i Östersjön har minskat, och [inget tyder på att](#) ökat fiske på vissa arter, för att främja andra, skulle ge mer fisk i havet.

”Industrifiske är en hållbar användning av resursen”

I dag går över 90 procent av de svenska fångsterna till foder åt exempelvis minkfarmar och laxodlingar.* Det hävdas vara en hållbar användning av resursen då sill och strömning innehåller gifter och därför bara bör ätas i begränsad omfattning av människor.

Synsättet bygger på att fisk är en resurs som alltid bör fiskas i stället för att fortsätta vara en del av havets ekosystem. En viktig fråga är om vi borde riskera ekosystemet på sättet vi gör i dag för att skapa foder till djur som med lätthet skulle kunna äta mat från mer hållbara källor.

*Källa: Uppgifter som BalticWaters2030 begärt ut från Havs- och Vattenmyndigheten (HaV)

För ytterligare information besök balticwaters2030.org